

УКРАЇНА

**МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ
ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ**

**Вінницький державний
аграрний університет**

**Факультет менеджменту
Кафедра аграрної економіки**

**РОЗМІЩЕННЯ
ПРОДУКТИВНИХ СИЛ
ТА ІНФРАСТРУКТУРА
РИНКУ**

**Методичні вказівки
для самостійного вивчення
дисципліни
за кредитно-модульною
системою**

*(спеціальність 7.050.106 –
“Облік і аудит”,
7.050.201- “Менеджмент організації”,
7. 050.102- “Економічна кібернетика”)*

Тодосійчук В.Л. Розміщення продуктивних сил та інфраструктура ринку:
Тодосійчук А.В. методичні вказівки для самостійного вивчення дисципліни за кредитно-модульною системою (спеціальність – 7.050.106 – “Облік і аудит”, 7.050.201 – “Менеджмент організації”, 7.050.102 – “Економічна кібернетика”. – Вінниця: КЦ ВДАУ, 2007. – 73 с.

Рецензенти: **Мазур А.Г.**, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту в АПК (м. Вінниця).

Якимчук К.Д., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри Вінницького філіалу Тернопільського фінансово-економічного університету

Навчальна дисципліна

“Розміщення продуктивних сил та інфраструктура ринку”

передбачає опанування певним рівнем знань з предмета, вивчення і розуміння студентами теоретично-методологічних і методичних питань розвитку та розміщення продуктивних сил, формування економічних регіонів, адаптування до умов ринкового середовища.

Рекомендовано навчально-методичною комісією
Вінницького державного аграрного університету
протокол № _____, від “_____” _____ 2009 року

© В.Л. Тодосійчук

© А.В. Тодосійчук

ВДАУ, 2009

ВСТУП

Зміцнення власного економічного потенціалу, розвиток державності, врегулювання проблем транзитивної економіки – основні чинники, що забезпечують динамічність соціально-економічної системи України, благополуччя та добробут людей.

На сучасному етапі економічного розвитку великого значення набувають знання про раціональне розміщення продуктивних сил. Це дозволяє забезпечити більшу ефективність виробництва, отримати максимальний прибуток при економічному, раціональному використанні природно-ресурсного потенціалу.

В умовах ринкових перетворень особливе місце відводиться структурній перебудові всієї господарської системи, спеціальному устрою, динамічному та збалансованому розвитку регіонів.

Загальні методичні рекомендації з вивчення дисципліни

Вивчення дисципліни студентами здійснюється на основі типової програми, затвердженої Головним управлінням кадрового забезпечення та аграрної освіти Мінсільгоспспроду України 3 вересня 1993 року.

Робота над вивченням курсу повинна проводитись студентами переважно в позааудиторний час, тобто самостійно. Процес вивчення курсу передбачає ознайомлення студента зі змістом програми і методичними вказівками, вивчення ним рекомендованої літератури, підготовки відповідей для самоконтролю.

Особливістю дисципліни є її динамізм. Це передбачає, особливо при підготовці, уважне ставлення до законодавчої бази, знання якої є обов'язковим.

Тому необхідно використовувати “Статистичні довідники”, “Атласи”, періодичні видання: “Урядовий кур’єр”, “Голос України”, “Відомості Верховної Ради”.

Методичні вказівки розраховані на студентів економічних спеціальностей вищих аграрних закладів освіти. Вони передбачають вивчення методологічних основ розміщення виробництва, умов і факторів територіальної організації продуктивних сил України.

Завдання курсу:

- забезпечення науково-методичної підготовки студентів для вирішення територіальних проблем у процесі виробництва, розподілу, обміну і споживання;
- формування просторового сприйняття економіки з позицій людського фактора, необхідності врахування досягнень науково-технічного прогресу у вирішенні економічних і соціальних проблем;
- вивчення проблем раціонального використання природно-ресурсного потенціалу та розвитку економічних регіонів України;

- наукове обґрунтування сучасних інтеграційних, регіональних, міжрегіональних і міждержавних економічних процесів.

Методика вивчення дисципліни передбачає врахування взаємозв'язків основних тем курсу з категоріями та основами економічної теорії, економічної соціальної географії.

МОДУЛЬ 1

Контрольно-кваліфікаційне завдання № 1

1. Розміщення продуктивних сил – це:

- а) матеріально-натуральне наповнення економіки;
- б) удосконалення тих галузей, які вже існують;
- в) наука, що характеризує розподіл продуктивних сил по території відповідно до природних, соціальних та економічних умов.

2. Географічний детермінізм – це:

- а) наукове вчення, що пояснює міжнародний поділ праці;
- б) форма натуралістичних учень, де провідна роль належить географічному положенню та природним ресурсам;
- в) транспортний фактор, який впливає на розміщення промислових підприємств.

3. Закономірність продуктивних сил – це:

- а) найзагальніші відносини між продуктивними силами і територією;
- б) поєднання галузей спеціалізації;
- в) необхідні, стійкі, істотні, повторювані відносини між явищами у природі і суспільстві.

4. Фактори розміщення – це:

- а) суспільність просторових нерівнозважених умов і ресурсів, їх властивостей, правильне використання яких забезпечує високі результати за умов розміщення підприємств матеріального виробництва та розвитку господарства регіонів;
- б) усі види діяльності людини, які забезпечують її побутові та духовні потреби;
- в) склад, співвідношення та зв'язок різних галузей виробництва, що об'єднані однією функцією.

5. Форми суспільних організацій виробництва – це:

- а) ареальні елементи, регіональні елементи;
- б) промисловий вузол промислової агломерації;
- в) концентрація, комбінування, спеціалізація, інтеграція.

6. Вільна економічна зона – це:

- а) частина території однієї держави, у межах якої діють цільовий режим господарювання і зовнішньоекономічної діяльності, на якій ввезені товари розглядаються як об'єкти, що знаходяться за межами національної митної території щодо права імпорту та відповідних податків і не підлягають звичайному митному контролю та оподаткуванню;
- б) прискорення соціально-економічного розвитку окремих регіонів і галузей економіки;

- в) формування механізму оподаткування, ціноутворення, валютно-фінансового регулювання, міграційної служби.

7. *Природні ресурси – це:*

- а) тіла і сили природи, що використовуються або можуть бути використані як засоби виробництва та предмет споживання для задоволення матеріальних і духовних потреб суспільства;
- б) тіла і сили природи, які у матеріальному виробництві участі не беруть, але завдяки їм утворюються мінеральні ресурси;
- в) споживчі вартості, придатність і корисність, техніко-економічні властивості, масштаби та способи використання яких визначаються суспільними закономірностями.

8. *Як визначається економічна оцінка природних ресурсів?*

- а) за кількістю і якістю;
- б) у вартісному вираженні;
- в) за концентрацією виробництва.

9. *Нафтове родовище, яке розробляється, можна оцінювати як:*

- а) природні ресурси;
- б) капітал;
- в) землю;
- г) ринок.

10. *Які якісні градації характеризують економічне зростання регіону:*

- а) зростання;
- б) пожвавлення;
- в) стагнація;
- г) депресія.

Контрольно-кваліфікаційне завдання № 2

1. На скільки категорій поділяються землі України за цільовим призначенням:
 - а) 7;
 - б) 10;
 - в) 15.
2. Зазначте засновників “штантортних теорій”:
 - а) У. Хентингон, В. Тодосійчук;
 - б) І. Тюнен, А. Вебер;
 - в) М. Хвесик, М. Долішній.
3. Найвища лісистість спостерігається в:
 - а) Миколаївській, Вінницькій областях;
 - б) Закарпатській, Івано-Франківській;
 - в) Запорізькій, Дніпропетровській.
4. Найбільш шкідливими заходами для навколишнього середовища є:
 - а) проведення зрошення ґрунтів;
 - б) забруднення ґрунтів хімічними і біологічними компонентами;
 - в) проведення осушення земель.
5. Продуктивні сили – це:
 - а) трудові ресурси і засоби виробництва;
 - б) заводи, фабрики, які працюють.
6. Що вивчає наука демографія?
 - а) процес відтворення населення;
 - б) чисельність населення, склад, розміщення і рух населення;
 - в) розвиток промисловості.
7. Депопуляція – це:
 - а) збільшення населення за рахунок механічного приросту;
 - б) збільшення населення за рахунок природного приросту;
 - в) абсолютне зменшення чисельності населення.
8. Природний приріст населення – це:
 - а) відношення пенсіонерів до населення, яке працює;
 - б) відношення народжуваності до смертності;
 - в) різниця між природним та механічним рухом населення.
9. Які області мають найвищий приріст населення:
 - а) Львівська, Волинська;
 - б) Донецька, Луганська;
 - в) Вінницька, Кіровоградська.

10. Яка якісна стадія стану ринку праці характерна для сучасного періоду економіки України:

- а) безробіття;*
- б) рівновага між робочою силою і робочими місцями;*
- в) дефіцит трудових ресурсів.*

Контрольно-кваліфікаційне завдання № 3

1. Розселення населення – це:

- а) переміщення населення по території держави;
- б) розміщення населення по території і форми його територіальної організації;
- в) розміщення міст унаслідок розвитку продуктивних сил.

2. Урбанізація – це:

- а) збільшення кількості місцевих поселень;
- б) збільшення концентрації промислового виробництва;
- в) певна сукупність соціально-економічних відносин між людьми.

3. Безробіття – це:

- а) усі фази економічного циклу;
- б) сукупність властивостей людини як робочої сили;
- в) економічне явище, коли працездатне населення не має можливості застосувати свою робочу силу.

4. Де знаходяться найбільші вугільні басейни?

- а) Закарпатська, Івано-Франківська області;
- б) Донецька, Луганська, Львівська, Волинська області;
- в) Кіровоградська, Черкаська, Миколаївська області.

5. Який басейн є основним з видобутку газу?

- а) Волинський;
- б) Дніпровсько-Донецький, Прикарпатський;
- в) Кіровоградський.

6. Де зосереджені основні запаси торфу?

- а) Донецька область;
- б) Кіровоградська, Миколаївська;
- в) Житомирська, Волинська, Рівненська.

7. Яка стадія демографічної динаміки характерна для Києва?

- а) зростання;
- б) стагнація;
- в) депопуляція.

8. Які електростанції відносяться до теплових?

- а) Дніпрогес, Корсунь-Шевченківська;
- б) Одеська, Черкаська, Київські 3, 4, 5, 6, 7;
- в) Південноукраїнська, Запорізька, Рівненська, Хмельницька.

9. Принципи розміщення металургійної промисловості:

- а) тяжіння до джерел сировини і палива;
- б) трудовий потенціал;
- в) ринки збуту.

10. Основні металургійні басейни України:

- а) Кіровоградський, Черкаський;
- б) Кривбаський, Кременчуцький, Керченський;
- в) Львівський, Тернопільський.

Контрольно-кваліфікаційне завдання № 4

1. Найбільші металургійні комбінати повного циклу знаходяться:
 - а) Донецьку, Краматорську, Маріуполі, Запоріжжі;
 - б) Кіровограді, Черкасах, Вінниці.
2. Основною алюмінієвою рудою є:
 - а) нефеліти;
 - б) емутіти;
 - в) боксити.
3. Де знаходяться родовища золота:
 - а) Донецькій, Закарпатській областях;
 - б) Миколаївській, Кіровоградській;
 - в) Херсонській, Запорізькій.
4. На якій стадії соціально-економічного розвитку перебуває економіка України:
 - а) доіндустріальний;
 - б) індустріальний;
 - в) постіндустріальний.
5. Який вік жінок вважається в Україні працездатним, років:
 - а) 16 – 60;
 - б) 16 – 55.
6. В Україні проживають:
 - а) понад 40 націй;
 - б) понад 90 націй;
 - в) понад 120 націй.
7. Назвіть основний центр тракторобудування:
 - а) Харків;
 - б) Київ;
 - в) Мелітополь;
 - г) Житомир.
8. Назвіть центри транспортного машинобудування:
 - а) Кременчук;
 - б) Запоріжжя;
 - в) Луцьк;
 - г) Житомир.
9. Визначте центри суднобудування:
 - а) Миколаїв;
 - б) Херсон;
 - в) Київ;
 - г) Запоріжжя;
 - д) Керч.

10. Основними чинниками розміщення галузі машинобудування є:

- а) наявність конструктивних матеріалів (сировини);
- б) наявність кваліфікованої робочої сили;
- в) наявність під'їзних шляхів;
- г) наявність паливно-енергетичної бази.

Контрольно-кваліфікаційне завдання № 5

1. Підприємства авіаційної промисловості зосереджені в:
 - а) Житомирі, Вінниці;
 - б) Києві, Харкові;
 - в) Маріуполі, Донецьку.
2. Які економічні регіони є найбільш розвинені у машинобудуванні?
 - а) Подільський, Карпатський;
 - б) Донецький, Придніпровський;
 - в) Західно-Поліський.
3. Виробництво соди зосереджено на підприємствах міст:
 - а) Лисичанська;
 - б) Слов'янська;
 - в) Черкас.
4. Найбільшими центрами гумо-асбестового виробництва є:
 - а) Дніпропетровськ;
 - б) Харків;
 - в) Вінниця;
 - г) Біла Церква.
5. Центрами виробництва цементу є:
 - а) Амвросіївка;
 - б) Кам'янець-Подільський;
 - в) Харків.
6. Найзначніші лісопилні центри розміщені у:
 - а) Лісостепу;
 - б) Степу;
 - в) Карпатах;
 - г) Поліссі.
7. Центрами целюлозно-паперової промисловості є:
 - а) Жидачів (Львівська обл.);
 - б) Понінка (Хмельницька обл.);
 - в) Малин (Житомирська обл.);
 - г) Суми;
 - д) Коростень (Житомирська обл.).
8. Які виробництва відносяться до хімії органічного синтезу?
 - а) виробництво мінеральних добрив, кислот;
 - б) виробництво лаків, фарб, синтетичних волокон;
 - в) виробництво соди, солей.
9. Де на Україні знаходяться родовища сірки?
 - а) у Вінницькій області;

- б) у Полтавській області;
- в) у Львівській області.

10. Основні центри фарфорової промисловості розміщені у:

- а) Коростені, Баранівці, Бориславі;
- б) Вінниці, Бердичеві, Житомирі;
- в) Тернополі, Хмельнику, Жмеринці.

Контрольно-кваліфікаційне завдання № 6

1. Бавовняні комбінати знаходяться у:

- а) Херсоні, Тернополі;
- б) Житомирі, Рівному;
- в) Чернігові, Києві.

2. Шляхи розвитку сільського господарства:

- а) економічний;
- б) політичний;
- в) інтенсивний, екстенсивний.

3. Основні галузі рослинництва:

- а) скотарство, птахівництво;
- б) рільництво, садівництво;
- в) кормовиробництво, бджільництво.

4. Провідне місце у структурі рослинництва займають:

- а) овочівництво, садівництво;
- б) зернові, круп'яні, зернофуражні культури;
- в) виноградарство, картоплярство.

5. Найбільша концентрація посівів зернових культур у:

- а) Карпатах, Криму;
- б) Лісостеп, Степ;
- в) Полісся.

6. До технічних культур відносять:

- а) кукурудзу;
- б) кормовий і столовий буряк;
- в) цукровий буряк, соняшник, льон-довгунець.

7. Найголовнішою причиною занепаду тваринництва є:

- а) ведення оптимального виробничого процесу;
- б) відсутність економічної зацікавленості;
- в) насичення ринку продукцією тваринництва імпортного виробництва.

8. Найбільш дієвим засобом поліпшення родючості землі є:

- а) електрифікація виробництва;
- б) меліорація;
- в) розширення посівних площ під озимі культури.

9. Яка середня густина населення України?

- а) 89,0;
- б) 84,0;
- в) 100,0.

10. Скільки в Україні АЕС?

- а) 4;
- б) 6;
- в) 7.

Контрольно-кваліфікаційне завдання № 7

1. Скільки в Україні цукрових заводів?

- а) 190;
- б) 204;
- в) 212.

2. Визначити регіони концентрації вівчарства:

- а) Південь України;
- б) Полісся;
- в) Карпати;
- г) Лісостеп.

3. Транспортний вузол – це:

- а) вантажооборот усіх видів транспорту;
- б) комплекс транспортних споруд у пункті, де сходяться, перетинаються або розгалужуються не менше як три лінії одного або двох видів магістрального транспорту;
- в) форми просторового зосередження транспорту.

4. Які Ви знаєте види транспорту?

- а) наземний;
- б) водний;
- в) повітряний;
- г) трубопровідний.

5. У якому році було збудовано першу залізницю в Україні?

- а) 1861;
- б) 1872;
- в) 1890.

6. Процес перевищення смертності над народжуваністю називається:

- а) етноцидом;
- б) геноцидом;
- в) депопуляцією.

7. Найбільша кількість ТВК сформувалась у:

- а) Столичному регіоні;
- б) Придніпровському регіоні;
- в) Донецькому регіоні.

8. Визначте найсуттєвіший фактор при розміщенні підприємств кольорової металургії:

- а) сировинний;
- б) енергомісткий;
- в) споживчий;
- г) історичний.

9. Основними центрами виробництва алюмінію є:

- а) Миколаїв, Запоріжжя;
- б) Херсон, Мелітополь;
- в) Луганськ, Лисичанськ.

10. Найбільшими центрами гумотехнічних виробів в Україні є:

- а) Харків, Полтава;
- б) Дніпропетровськ, Біла Церква;
- в) Лисичанськ, Конотоп.

Контрольно-кваліфікаційне завдання № 8

1. У якому році в Україні було прокладено перші трамвайні лінії?
 - а) 1861;
 - б) 1892;
 - в) 1894.

2. Які форми розселення найтипівіші для України?
 - а) дисперсно-групове сільське розселення;
 - б) міста;
 - в) розселення кочових народів.

3. Що означає розміщення взаємодіючих між собою підприємств?
 - а) спеціалізація;
 - б) кооперування;
 - в) диверсифікація.

4. Економічний район – це:
 - а) економічно цілісна частина території країни, якій властиві такі ознаки, як спеціалізація і комплексність господарства;
 - б) географічний поділ праці;
 - в) категорія територіального поділу праці.

5. Назвіть галузі основної хімії України:
 - а) сірчано-кислотна;
 - б) содова;
 - в) виробництво пластмас;
 - г) виробництво хімічних волокон;
 - д) виробництво мінеральних добрив.

6. Назвіть технічні культури:
 - а) пшениця;
 - б) овес;
 - в) цукрові буряки;
 - г) овочеві;
 - д) соняшник.

7. Які мінеральні ресурси зосереджені на території Донецького регіону?
 - а) кам'яна сіль;
 - б) буре вугілля;
 - в) граніт;
 - г) вогнетривкі глини.

8. Яка середня густина населення Донецького регіону?
 - а) 45 чол./км²;
 - б) 155 чол./км²;
 - в) 202 чол./км².

9. Які промислові вузли сформувалися у Донецькій області?

- а) Свердловсько-Ровеньківський;
- б) Горлівсько-Єнакієвський;
- в) Торезо-Сніжнянський.

10. Провідною галуззю індустріального виробництва Придніпровського регіону є:

- а) лісова промисловість;
- б) целюлозно-паперова;
- в) машинобудування і металообробна.

Контрольно-кваліфікаційне завдання № 9

1. Загальнонауковими методами дослідження РПС є:

- а) галузевий, статистичний, балансовий;
- б) літературний, архівний, експедиційний;
- в) локальний, регіональний, картографічний.

2. Визначте складові галузевої структури господарства країни:

- а) виробнича і соціальна сфера;
- б) промисловість, сільське господарство, транспорт;
- в) галузі виробництва і галузі споживання.

3. Зазначте основні групи факторів РПС:

- а) сировинні, споживчі, геополітичні;
- б) соціально-демографічні, природно-екологічні, техніко-економічні;
- в) транспортні, наукові.

4. Головними залізорудними басейнами є:

- а) Криворізький, Кременчуцький, Керченський;
- б) Нікопольський, Токмацький, Інгумецький;
- в) Східноукраїнський, Південноукраїнський.

5. Які з наведених ресурсів є вичерпними:

- а) агрокліматичні;
- б) вітрова енергія;
- в) мінеральні ресурси.

6. Водні ресурси – це:

- а) частина морської (океанічної) акваторії, що перебуває під юриспруденцією прибережної країни;
- б) поверхневі і підземні води, які використовуються або можуть використовуватися у господарській діяльності;
- в) ресурси світового океану.

7. Найбільшими родовищами сірки в Україні є:

- а) Трускавецьке, Миргородське;
- б) Роздольське, Яворівське;
- в) Калужьке, Стебниківське.

8. Густина населення – це:

- а) співвідношення чоловіків і жінок у складі населення;
- б) сукупність людей, що проживають у межах певної території;
- в) чисельність постійного населення, яке припадає на одиницю площі.

9. Містами-мільйонерами є такі:

- а) Полтава, Вінниця, Запоріжжя;
- б) Київ, Донецьк, Харків, Одеса, Дніпропетровськ;
- в) Львів, Севастополь, Луганськ, Суми.

10. Найбільш поширеною у світі релігією є:

- а) іслам;
- б) християнство;
- в) буддизм;
- г) іудаїзм.

Контрольно-кваліфікаційне завдання № 10

1. Для земельних ресурсів характерна така функціональна особливість, як:

- а) належність до продуктів природи;
- б) відновлювальний природний ресурс;
- в) незамінність;
- г) поєднання функцій предмета і засобу праці.

2. Природні ресурси – це тіла і сили природи, які:

- а) беруть участь у виробничій діяльності;
- б) не беруть участі у виробничій діяльності;
- в) галузі виробництва і галузі споживання.

3. Виїзд громадян зі своєї країни до іншої держави на постійне місце проживання або на тривалий період – це:

- а) міграція;
- б) імміграція;
- в) еміграція;
- г) рееміграція.

4. Найбільша форма міського розселення називається:

- а) місто;
- б) агломерація;
- в) мегаполіс.

5. Найвищу густоту населення в Україні має:

- а) Чернігівська область;
- б) Донецька область;
- в) Київська область.

6. Процес перевищення смертності над народжуваністю називається:

- а) етноцидом;
- б) геноцидом;
- в) депопуляцією.

7. Найбільша кількість ТВК сформувалась у:

- а) Столичному регіоні;
- б) Придніпровському регіоні;
- в) Донецькому регіоні.

8. Визначте найсуттєвіший фактор при розміщенні підприємств кольорової металургії:

- а) сировинний;
- б) енергомісткий;
- в) споживчий;
- г) історичний.

9. Основними центрами виробництва алюмінію є:

- а) Миколаїв, Запоріжжя;
- б) Херсон, Мелітополь;
- в) Луганськ, Лисичанськ.

10. Найбільшими центрами гумотехнічних виробів в Україні є:

- а) Харків, Полтава;
- б) Дніпропетровськ, Біла Церква;
- в) Лисичанськ, Конотоп.

Контрольно-кваліфікаційне завдання № 11

1. Скільки в Україні цукрових заводів?

- а) 190;
- б) 204;
- в) 212.

2. Визначити регіони концентрації вівчарства:

- а) Південь України;
- б) Полісся;
- в) Карпати;
- г) Лісостеп.

3. Транспортний вузол – це:

- а) вантажооборот усіх видів транспорту;
- б) комплекс транспортних споруд у пункті, де сходяться, перетинаються або розгалужуються не менше як три лінії одного або двох видів магістрального транспорту;
- в) форми просторового зосередження транспорту.

4. Які Ви знаєте види транспорту?

- а) наземний;
- б) водний;
- в) повітряний;
- г) трубопровідний.

5. У якому році було збудовано першу залізницю в Україні?

- а) 1861;
- б) 1872;
- в) 1890.

6. Скільки залізниць має залізничний транспорт України?

- а) 4;
- б) 6;
- в) 8.

7. Основу морського транспорту України становлять:

- а) Чорноморське пароплавство;
- б) Бердянське пароплавство;
- в) Азовське пароплавство;
- г) Українсько-Дунайське пароплавство.

8. Загальна довжина судноплавних річок в Україні становить:

- а) 2,8 тис. км.;
- б) 4,4 тис. км.;
- в) 8,2 тис. км.

9. У якому році побудовано перший газопровід України?

- а) 1913;
- б) 1924;
- в) 1975.

10. У якому році було здано першу лінію метрополітену в Україні?

- а) 1940;
- б) 1960;
- в) 1978.

Контрольно-кваліфікаційне завдання № 12

1. Розселення населення – це:

- а) переміщення населення по території держави;
- б) розміщення населення по території і форми його територіальної організації;
- в) розміщення міст унаслідок розвитку продуктивних сил.

2. Урбанізація – це:

- а) збільшення кількості місцевих поселень;
- б) збільшення концентрації промислового виробництва;
- в) певна сукупність соціально-економічних відносин між людьми.

3. Безробіття – це:

- а) усі фази економічного циклу;
- б) сукупність властивостей людини як робочої сили;
- в) економічне явище, коли працездатне населення не має можливості застосувати свою робочу силу.

4. Де знаходяться найбільші вугільні басейни?

- а) Закарпатська, Івано-Франківська області;
- б) Донецька, Луганська, Львівська, Волинська області;
- в) Кіровоградська, Черкаська, Миколаївська області.

5. Який басейн є основним з видобутку газу?

- а) Волинський;
- б) Дніпровсько-Донецький, Прикарпатський;
- в) Кіровоградський.

6. Водні ресурси – це:

- а) частина морської (океанічної) акваторії, що перебуває під юриспруденцією прибережної країни;
- б) поверхневі і підземні води, які використовуються або можуть використовуватися у господарській діяльності;
- в) ресурси світового океану.

7. Найбільшими родовищами сірки в Україні є:

- а) Трускавецьке, Миргородське;
- б) Роздольське, Яворівське;
- в) Калузьке, Стебниківське.

8. Густина населення – це:

- а) співвідношення чоловіків і жінок у складі населення;
- б) сукупність людей, що проживають у межах певної території;
- в) чисельність постійного населення, яке припадає на одиницю площі.

9. Містами-мільйонерами є такі:

- а) Полтава, Вінниця, Запоріжжя;

- б) Київ, Донецьк, Харків, Одеса, Дніпропетровськ;
- в) Львів, Севастополь, Луганськ, Суми.

10. Найбільш поширеною у світі релігією є:

- а) іслам;
- б) християнство;
- в) буддизм;
- г) іудаїзм.

Контрольно-кваліфікаційне завдання № 13

1. Розміщення продуктивних сил – це:

- а) матеріально-натуральне наповнення економіки;
- б) удосконалення тих галузей, які вже існують;
- в) наука, що характеризує розподіл продуктивних сил по території відповідно до природних, соціальних та економічних умов.

2. Географічний детермінізм – це:

- а) наукове вчення, що пояснює міжнародний поділ праці;
- б) форма натуралістичних учень, де провідна роль належить географічному положенню та природним ресурсам;
- в) транспортний фактор який впливає на розміщення промислових підприємств.

3. Закономірність продуктивних сил – це:

- а) найзагальніші відносини між продуктивними силами і територією;
- б) поєднання галузей спеціалізації;
- в) необхідні, стійкі, істотні, повторювані відносини між явищами у природі і суспільстві.

4. Фактори розміщення – це:

- а) суспільність просторових нерівнозважених умов і ресурсів, їх властивостей, правильне використання яких забезпечує високі результати за умов розміщення підприємств матеріального виробництва та розвитку господарства регіонів;
- б) усі види діяльності людини, які забезпечують її побутові та духовні потреби;
- в) склад, співвідношення та зв'язок різних галузей виробництва, що об'єднані однією функцією.

5. Форми суспільних організацій виробництва – це:

- а) ареальні елементи, регіональні елементи;
- б) промисловий вузол, промислова агломерація;
- в) концентрація, комбінування, спеціалізація, інтеграція.

6. Скільки залізниць має залізничний транспорт України?

- а) 4;
- б) 6;
- в) 8.

7. Основу морського транспорту України становлять:

- а) Чорноморське пароплавство;
- б) Бердянське пароплавство;
- в) Азовське пароплавство;
- г) Українсько-Дунайське пароплавство.

8. *Загальна довжина судноплавних річок в Україні становить:*

- а) 2,8 тис. км.;
- б) 4,4 тис. км.;
- в) 8,2 тис. км.

9. *У якому році побудовано перший газопровід України?*

- а) 1913;
- б) 1924;
- в) 1975.

10. *У якому році здано першу лінію метрополітену в Україні?*

- а) 1940;
- б) 1960;
- в) 1978.

Контрольно-кваліфікаційне завдання № 14

1. Для земельних ресурсів характерна така функціональна особливість, як:
 - а) належність до продуктів природи;
 - б) відновлювальний природний ресурс;
 - в) незамінність;
 - г) поєднання функцій предмета і засобу праці.
2. Природні ресурси – це тіла і сили природи, які:
 - а) беруть участь у виробничій діяльності;
 - б) не беруть участі у виробничій діяльності;
 - в) галузі виробництва і галузі споживання.
3. Виїзд громадян зі своєї країни до іншої держави на постійне місце проживання або на тривалий період – це:
 - а) міграція;
 - б) імміграція;
 - в) еміграція;
 - г) рееміграція.
4. Найбільша форма міського розселення називається:
 - а) місто;
 - б) агломерація;
 - в) мегаполіс.
5. Найвищу густоту населення в Україні має:
 - а) Чернігівська область;
 - б) Донецька область;
 - в) Київська область.
6. Де зосереджені основні запаси торфу?
 - а) Донецька область;
 - б) Кіровоградська, Миколаївська;
 - в) Житомирська, Волинська, Рівненська.
7. Яка стадія демографічної динаміки характерна для Києва?
 - а) зростання;
 - б) стагнація;
 - в) депопуляція.
8. Які електростанції відносяться до теплових?
 - а) Дніпрогес, Корсунь-Шевченківська;
 - б) Одеська, Черкаська, Київські 3, 4, 5, 6, 7;
 - в) Південноукраїнська, Запорізька, Рівненська, Хмельницька.
9. Принципи розміщення металургійної промисловості:
 - а) тяжіння до джерел сировини і палива;

- б) трудовий потенціал;
- в) ринки збуту.

10. Основні металургійні басейни України:

- а) Кіровоградський, Черкаський;
- б) Кривбаський, Кременчуцький, Керченський;
- в) Львівський, Тернопільський.

Контрольно-кваліфікаційне завдання № 15

1. На скільки категорій поділяються землі України за цільовим призначенням:
 - а) 7;
 - б) 10;
 - в) 15.
2. Зазначте засновників “штантортних теорій”:
 - а) У. Хентингон, В. Тодосійчук;
 - б) І. Тюнен, А. Вебер;
 - в) М. Хвесик, М. Долішній.
3. Найвища лісистість спостерігається у:
 - а) Миколаївській, Вінницькій областях;
 - б) Закарпатській, Івано-Франківській;
 - в) Запорізькій, Дніпропетровській.
4. Найбільш шкідливими заходами для навколишнього середовища є:
 - а) проведення зрошення ґрунтів;
 - б) забруднення ґрунтів хімічними і біологічними компонентами;
 - в) проведення осушення земель.
5. Продуктивні сили – це:
 - а) трудові ресурси і засоби виробництва;
 - б) заводи, фабрики, які працюють.
6. Назвіть технічні культури:
 - а) пшениця;
 - б) овес;
 - в) цукрові буряки;
 - г) овочеві;
 - д) соняшник.
7. Які мінеральні ресурси зосереджені на території Донецького регіону?
 - а) кам’яна сіль;
 - б) буре вугілля;
 - в) граніт;
 - г) вогнетривкі глини.
8. Яка середня густина населення Донецького регіону?
 - а) 45 чол./км²;
 - б) 155 чол./км²;
 - в) 202 чол./км²;
9. Які промислові вузли сформувалися у Донецькій області?
 - а) Свердловсько-Ровеньківський;
 - б) Горлівсько-Єнакієвський;
 - в) Торезо-Сніжнянський.

10. Провідною галуззю індустріального виробництва Придніпровського регіону є:

- а) лісова промисловість;*
- б) целюлозно-паперова;*
- в) машинобудування і металообробна.*

МОДУЛЬ 2
Контрольно-кваліфікаційне завдання № 16

1. *Загальнонауковими методами дослідження РПС є:*
 - а) галузевий, статистичний, балансовий;
 - б) літературний, архівний, експедиційний;
 - в) локальний, регіональний, картографічний.

2. *Визначте складові галузевої структури господарства країни:*
 - а) виробнича і соціальна сфера;
 - б) промисловість, сільське господарство, транспорт;
 - в) галузі виробництва і галузі споживання.

3. *Зазначте основні групи факторів РПС:*
 - а) сировинні, споживчі, геополітичні;
 - б) соціально-демографічні, природно-екологічні, техніко-економічні;
 - в) транспортні, наукові.

4. *Головними залізрудними басейнами є:*
 - а) Криворізький, Кременчуцький, Керченський;
 - б) Нікопольський, Токмацький, Інгумецький;
 - в) Східноукраїнський, Південноукраїнський.

5. *Які з наведених ресурсів є вичерпними:*
 - а) агрокліматичні;
 - б) вітрова енергія;
 - в) мінеральні ресурси.

6. *Що вивчає наука демографія?*
 - а) процес відтворення населення;
 - б) чисельність населення, склад, розміщення і рух населення;
 - в) розвиток промисловості.

7. *Депопуляція – це:*
 - а) збільшення населення за рахунок механічного приросту;
 - б) збільшення населення за рахунок природного приросту;
 - в) абсолютне зменшення чисельності населення.

8. *Природній приріст населення – це:*
 - а) відношення пенсіонерів до населення, яке працює;
 - б) відношення народжуваності до смертності;
 - в) різниця між природним та механічним рухом населення.

9. *Які області мають найвищий приріст населення:*
 - а) Львівська, Волинська;
 - б) Донецька, Луганська;
 - в) Вінницька, Кіровоградська.

10. Яка якісна стадія стану ринку праці характерна для сучасного періоду економіки України:

- а) безробіття;*
- б) рівновага між робочою силою і робочими місцями;*
- в) дефіцит трудових ресурсів.*

Контрольно-кваліфікаційне завдання № 17

1. У якому році в Україні були прокладені перші трамвайні лінії?
 - а) 1861;
 - б) 1892;
 - в) 1894.

2. Які форми розселення найтипівіші для України?
 - а) дисперсно-групове сільське розселення;
 - б) міста;
 - в) розселення кочових народів.

3. Що означає розміщення взаємодіючих між собою підприємств?
 - а) спеціалізація;
 - б) кооперування;
 - в) диверсифікація;

4. Економічний район – це:
 - а) економічно цілісна частина території країни, якій властиві такі ознаки, як спеціалізація і комплексність господарства;
 - б) географічний поділ праці;
 - в) категорія територіального поділу праці.

5. Назвіть галузі основної хімії України:
 - а) сірчаноокислотна;
 - б) содова;
 - в) виробництво пластмас;
 - г) виробництво хімічних волокон;
 - д) виробництво мінеральних добрив.

6. Найзначніші лісопильні центри розміщені у:
 - а) Лісостепу;
 - б) Степу;
 - в) Карпатах;
 - г) Поліссі.

7. Центрами целюлозно-паперової промисловості є:
 - а) Жидачів (Львівська обл.);
 - б) Понінка (Хмельницькій обл.);
 - в) Малин (Житомирській обл.);
 - г) Суми;
 - д) Коростень (Житомирській обл.).

8. Які виробництва відносяться до хімії органічного синтезу?
 - а) виробництво мінеральних добрив, кислот;
 - б) виробництво лаків, фарб, синтетичних волокон;
 - в) виробництво соди, солей.

9. Де на Україні знаходяться родовища сірки?

- а) у Вінницькій області;
- б) у Полтавській області;
- в) у Львівській області.

10. Основні центри фарфорової промисловості розміщені у:

- а) Коростені, Баранівці, Бориславі;
- б) Вінниці, Бердичеві, Житомирі;
- в) Тернополі, Хмельнику, Жмеринці.

Контрольно-кваліфікаційне завдання № 18

1. *Бавовняні комбінати знаходяться у:*
 - а) Херсоні, Тернополі;
 - б) Житомирі, Рівному;
 - в) Чернігові, Києві.
2. *Шляхи розвитку сільського господарства:*
 - а) економічний;
 - б) політичний;
 - в) інтенсивний, екстенсивний.
3. *Основні галузі рослинництва:*
 - а) скотарство, птахівництво;
 - б) рільництво, садівництво;
 - в) кормовиробництво, бджільництво.
4. *Провідне місце в структурі рослинництва займають:*
 - а) овочівництво, садівництво;
 - б) зернові, круп'яні, зернофуражні культури;
 - в) виноградарство, картоплярство.
5. *Найбільша концентрація посівів зернових культур у:*
 - а) Карпатах, Криму;
 - б) Лісостеп, Степ;
 - в) Полісся.
6. *В Україні проживають:*
 - а) понад 40 націй;
 - б) понад 90 націй;
 - в) понад 100 націй.
7. *Назвіть основний центр тракторобудування:*
 - а) Харків;
 - б) Київ;
 - в) Мелітополь;
 - г) Житомир.
8. *Назвіть центри транспортного машинобудування:*
 - а) Кременчук;
 - б) Запоріжжя;
 - в) Луцьк;
 - г) Житомир.
9. *Визначте центри суднобудування:*
 - а) Миколаїв;
 - б) Херсон;

- в) Київ;
- г) Запоріжжя;
- д) Керч.

10. Основними чинниками розміщення галузі машинобудування є:

- а) наявність конструктивних матеріалів (сировини);
- б) наявність кваліфікованої робочої сили;
- в) наявність під'їзних шляхів;
- г) наявність паливно-енергетичної бази.

Контрольно-кваліфікаційне завдання № 19

1. Найбільші металургійні комбінати повного циклу знаходяться у:
 - а) Донецьку, Краматорську, Маріуполі, Запоріжжі;
 - б) Кіровограді, Черкасах, Вінниці.
2. Основною алюмінієвою рудою є:
 - а) нефеліти;
 - б) емутіти;
 - в) боксити.
3. Родовища золота знаходяться у:
 - а) Донецькій, Закарпатській областях;
 - б) Миколаївській, Кіровоградській;
 - в) Херсонській, Запорізькій.
4. На якій стадії соціально-економічного розвитку перебуває економіка України:
 - а) доіндустріальний;
 - б) індустріальний;
 - в) постіндустріальний.
5. Який вік жінок вважається в Україні працездатним, років:
 - а) 16 – 60;
 - б) 16 – 55.
6. Вільна економічна зона – це
 - а) частина території однієї держави, у межах якої діють цільовий режим господарювання і зовнішньоекономічної діяльності, на якій ввезені товари розглядаються як об'єкти, що знаходяться за межами національної митної території щодо права імпорту та відповідних податків і не підлягають звичайному митному контролю та оподаткуванню;
 - б) прискорення соціально-економічного розвитку окремих регіонів і галузей економіки;
 - в) формування механізму оподаткування, ціноутворення, валютно-фінансового регулювання, міграційної служби.
7. Природні ресурси – це:
 - а) тіла і сили природи, що використовуються або можуть бути використані як засоби виробництва та предмет споживання для задоволення матеріальних і духовних потреб суспільства;
 - б) тіла і сили природи, які у матеріальному виробництві участі не беруть, але завдяки їм утворюються мінеральні ресурси;
 - в) споживчі вартості, придатність і корисність, техніко – економічні властивості, масштаби та способи використання яких визначаються суспільними закономірностями.
8. Як визначається економічна оцінка природних ресурсів?
 - а) за кількістю і якістю;

- б) у вартісному вираженні;
- в) за концентрацією виробництва.

9. *Нафтове родовище, яке розробляється, можна оцінювати як:*

- а) природні ресурси;
- б) капітал;
- в) землю;
- г) ринок.

10. *Які якісні градації характеризують економічне зростання регіону:*

- а) зростання;
- б) пожвавлення;
- в) стагнація;
- г) депресія.

Контрольно-кваліфікаційне завдання № 20

1. *Водні ресурси – це:*

- а) частина морської (океанічної) акваторії, що перебуває під юриспруденцією прибережної країни;
- б) поверхневі і підземні води, які використовуються або можуть використовуватися у господарській діяльності;
- в) ресурси світового океану.

2. *Найбільшими родовищами сірки в Україні є:*

- а) Трускавецьке, Миргородське;
- б) Роздольське, Яворівське;
- в) Калузьке, Стебниківське.

3. *Густина населення – це:*

- а) співвідношення чоловіків і жінок у складі населення;
- б) сукупність людей, що проживають у межах певної території;
- в) чисельність постійного населення, яке припадає на одиницю площі.

4. *Містами-мільйонерами є такі:*

- а) Полтава, Вінниця, Запоріжжя;
- б) Київ, Донецьк, Харків, Одеса, Дніпропетровськ;
- в) Львів, Севастополь, Луганськ, Суми.

5. *Найбільш поширеною у світі релігією є:*

- а) іслам;
- б) християнство;
- в) буддизм;
- г) іудаїзм.

6. *Підприємства авіаційної промисловості зосереджені в:*

- а) Житомирі, Вінниці;
- б) Києві, Харкові;
- в) Маріуполі, Донецьку.

7. *Які економічні регіони є найбільш розвинені у машинобудуванні?*

- а) Подільський, Карпатський;
- б) Донецький, Придніпровський;
- в) Західно-Поліський.

8. *Виробництво соди зосереджено на підприємствах міст:*

- а) Лисичанська;
- б) Слов'янська;
- в) Черкаська;

9. *Найбільшими центрами гумо-асбестового виробництва є:*

- а) Дніпропетровськ;
- б) Харків;

- в) Вінниця;
- г) Біла Церква.

10. Центрами виробництва цементу є:

- а) Амвросіївка;
- б) Кам'янець-Подільський;
- в) Харків.

Контрольно-кваліфікаційне завдання № 21

1. Розміщення продуктивних сил – це:

- а) матеріально-натуральне наповнення економіки;
- б) вдосконалення тих галузей, які вже існують;
- в) наука, що характеризує розподіл продуктивних сил по території відповідно до природних, соціальних та економічних умов.

2. На скільки категорій поділяються землі України за цільовим призначенням:

- а) 7;
- б) 10;
- в) 15.

3. Розселення населення – це:

- а) переміщення населення по території держави;
- б) розміщення населення по території і форми його територіальної організації;
- в) розміщення міст унаслідок розвитку продуктивних сил.

4. Найбільші металургійні комбінати повного циклу знаходяться у:

- а) Донецьку, Краматорську, Маріуполі, Запоріжжі;
- б) Кіровограді, Черкасах, Вінниці.

5. Підприємства авіаційної промисловості зосереджені в:

- а) Житомирі, Вінниці;
- б) Києві, Харкові;
- в) Маріуполі, Донецьку.

6. Бавовняні комбінати знаходяться у:

- а) Херсоні, Тернополі;
- б) Житомирі, Рівному;
- в) Чернігові, Києві.

7. Скільки в Україні цукрових заводів?

- а) 190;
- б) 204;
- в) 212.

8. У якому році в Україні були прокладені перші трамвайні лінії?

- а) у 1861;
- б) у 1892;
- в) у 1894.

9. Загальнонауковими методами дослідження РПС є:

- а) галузевий, статистичний, балансовий;
- б) літературний, архівний, експедиційний;
- в) локальний, регіональний, картографічний.

10. Для земельних ресурсів характерна така функціональна особливість, як:

- а) належність до продуктів природи;
- б) відновлювальний природний ресурс;
- в) незамінність;
- г) поєднання функцій предмета і засобу праці.

Контрольно-кваліфікаційне завдання № 22

1. *Географічний детермінізм – це:*

- а) наукове вчення, що пояснює міжнародний поділ праці;
- б) форма натуралістичних учень, де провідна роль належить географічному положенню та природним ресурсам;
- в) транспортний фактор, який впливає на розміщення промислових підприємств.

2. *Зазначте засновників “штандортних теорій”:*

- а) Е. Хенінгтон, В. Годосійчук;
- б) І. Тюнен, А. Вебер;
- в) М. Хвесик, М. Долішній.

3. *Урбанізація – це:*

- а) збільшення кількості міських поселень;
- б) збільшення концентрації промислового виробництва;
- в) певна сукупність соціально-економічних відносин між людьми.

4. *Основною алюмінієвою рудою є:*

- а) нефеліни;
- б) амуніти;
- в) боксити.

5. *Які економічні регіони найбільш розвинені у машинобудуванні?*

- а) Подільський, Карпатський;
- б) Донецький, Придніпровський;
- в) Західно-Поліський.

6. *Шляхи розвитку сільського господарства:*

- а) економічний;
- б) політичний;
- в) інтенсивний, екстенсивний.

7. *Визначте регіони концентрації вівчарства:*

- а) Південь України;
- б) Полісся;
- в) Карпати;
- г) Лісостеп.

8. *Які форми розселення найтипівіші для України:*

- а) дисперсно-групове сільське розселення;
- б) міста;
- в) розселення кочових народів.

9. *Визначте складові галузевої структури господарства України:*

- а) виробнича і соціальна сфера;

- б) промисловість, сільське господарство, транспорт;
- в) галузі виробництва і галузі споживання.

10. Природні ресурси – це тіла і сили природи, які:

- а) беруть участь у виробничій діяльності;
- б) не беруть участі у виробничій діяльності.

Контрольно-кваліфікаційне завдання № 23

1. *Закономірності продуктивних сил – це:*

- а) найзагальніші відносини між продуктивними силами і територією;
- б) поєднання галузей спеціалізації;
- в) необхідні, стійкі, істотні, повторювані відносини (між явищами у природі і суспільстві).

2. *Найвища лісистість спостерігається у:*

- а) Миколаївській, Вінницькій областях;
- б) Закарпатській, Івано-Франківській;
- в) Запорізькій, Дніпропетровській.

3. *Безробіття – це:*

- а) усі форми економічного циклу;
- б) сукупність властивостей людини (як робочої сили);
- в) економічне явище, коли працездатне населення не має можливості застосувати свою робочу силу.

4. *Де знаходяться родовища золота?*

- а) у Донецькій, Закарпатській областях;
- б) у Миколаївській, Кіровоградській областях;
- в) у Херсонській, Запорізькій областях.

5. *Виробництво соди зосереджене на підприємствах міст:*

- а) Лисичанська;
- б) Слов'янська;
- в) Черкаська.

6. *Основні галузі рослинництва:*

- а) скотарство, птахівництво;
- б) рільництво, садівництво;
- в) кормовиробництво, бджільництво.

7. *Транспортний вузол – це:*

- а) вантажооборот усіх видів транспорту;
- б) комплекс транспортних споруд у пункті, де сходяться, перетинаються або розгалужуються не менше як три лінії одного або двох видів магістрального транспорту;
- в) форми просторового зосередження транспорту.

8. *Що означає розміщення взаємодіючих між собою підприємств:*

- а) спеціалізація;
- б) кооперування;
- в) диверсифікація.

9. *Зазначте основні групи факторів РПС:*

- а) сировинні, споживчі, геополітичні;

- б) соціально-демографічні, природно-екологічні, техніко-економічні;
- в) транспортні, наукові.

10. Виїзд громадян зі своєї країни до іншої держави на постійне місце проживання або на тривалий період – це:

- а) міграція;
- б) імміграція;
- в) еміграція;
- г) рееміграція.

Контрольно-кваліфікаційне завдання № 24

1. *Фактори розміщення – це:*

- а) сукупність просторових нерівнозначних умов і ресурсів, їх властивостей, правильне використання яких забезпечує високі результати за умови розміщення підприємств матеріального виробництва та розвитку господарства регіонів;
- б) усі види діяльності людини, які забезпечують її побутові та духовні потреби;
- в) склад, співвідношення та зв'язок різних галузей і виробництв, що об'єднані однією функцією.

2. *Найбільш шкідливими для навколишнього середовища є:*

- а) проведення зрошення ґрунтів;
- б) забруднення ґрунтів хімічними і біологічними компонентами;
- в) проведення осушення земель.

3. *Де знаходяться найбільші вугільні басейни?*

- а) у Закарпатській, Івано-Франківській областях;
- б) у Донецькій, Луганській, Львівській, Волинській областях;
- в) у Кіровоградській, Черкаській, Миколаївській областях.

4. *На якій стадії соціально-економічного розвитку перебуває економіка України?*

- а) доіндустріальній;
- б) індустріальній;
- в) постіндустріальній.

5. *Найбільшими центрами гумо-асбестового виробництва є:*

- а) Дніпропетровськ;
- б) Харків;
- в) Вінниця;
- г) Біла Церква.

6. *Провідне місце в структурі рослинництва займають:*

- а) овочівництво, садівництво;
- б) зернові, круп'яні, зернофуражні культури;
- в) виноградарство, картоплярство.

7. *Які ви знаєте види транспорту?*

- а) наземний;
- б) водний;
- в) повітряний;
- г) трубопровідний.

8. *Економічний район – це:*

- а) економічно цілісна частина території країни, якій властиві такі ознаки, як спеціалізація і комплексність господарства;

- б) географічний поділ праці;
- в) категорія територіального поділу праці.

9. *Головними залізорудними басейнами є:*

- а) Криворізький, Кременчуцький, Керченський;
- б) Нікопольський, Токмацький, Інгумецький;
- в) Східноукраїнський, Південноукраїнський.

10. *Найбільша форма міського розселення називається:*

- а) місто;
- б) агломерація;
- в) мегаполіс.

Контрольно-кваліфікаційне завдання № 25

1. *Форми суспільної організації виробництва – це:*
 - а) ареальні елементи, регіональні елементи;
 - б) промисловий вузол, промислова агломерація;
 - в) концентрація, комбінування, спеціалізація, кооперування.
2. *Продуктивні сили – це:*
 - а) трудові ресурси і засоби виробництва;
 - б) заводи, фабрики, які працюють.
3. *Який басейн є основним по видобутку газу?*
 - а) Волинський;
 - б) Дніпровсько-Донецький, Прикарпатський;
 - в) Кіровоградський.
4. *Який вік жінок вважається в Україні працездатним, років:*
 - а) 16–60;
 - б) 16–55.
5. *Центрами виробництва цементу є:*
 - а) Амвросіївка;
 - б) Кам'янець-Подільський;
 - в) Харків.
6. *Найбільша концентрація посівів зернових культур у:*
 - а) Карпатах, Криму;
 - б) Лісостеп, Степ;
 - в) Полісся.
7. *У якому році було збудовано першу залізницю в Україні?*
 - а) 1961;
 - б) 1972;
 - в) 1890.
8. *Назвіть галузі основної хімії України:*
 - а) сірчаноокислотна;
 - б) содова;
 - в) виробництво пластмас;
 - г) виробництво хімічних волокон;
 - д) виробництво мінеральних добрив.
9. *Які з наведених ресурсів є вичерпними:*
 - а) агрокліматичні;
 - б) вітрова енергія;
 - в) мінеральні ресурси.

10. Найвищу густоту населення в Україні має:

- а) Чернігівська область;
- б) Донецька область;
- в) Київська область.

Контрольно-кваліфікаційне завдання № 26

1. *Вільна економічна зона – це:*

- а) частина території однієї держави, у межах якої діють цільовий режим господарювання і зовнішньоекономічної діяльності, на якій ввезені товари розглядаються як об'єкти, що знаходяться за межами національної митної території щодо права імпорту та відповідних податків і не підлягають звичайному митному контролю та оподаткуванню;
- б) прискорення соціально-економічного розвитку окремих регіонів і галузей економіки;
- в) формування механізму оподаткування, ціноутворення, валютно-фінансового регулювання, міграційної служби.

2. *Що вивчає наука демографія?*

- а) процес відтворення населення;
- б) чисельність населення, склад, розміщення і рух населення;
- в) розвиток промисловості.

3. *Де зосереджені основні запаси торфу?*

- а) у Донецькій області;
- б) у Кіровоградській, Миколаївській областях;
- в) у Житомирській, Волинській, Рівненській областях.

4. *В Україні проживають:*

- а) понад 40 націй;
- б) понад 90 націй;
- в) понад 100 націй.

5. *Найзначніші лісопильні центри розміщені у:*

- а) Лісостепу;
- б) Степу;
- в) Карпатах;
- г) Поліссі.

6. *До технічних культур відносять:*

- а) кукурудзу;
- б) кормовий і столовий буряк;
- в) цукровий буряк, соняшник, льон-довгунець.

7. *Скільки залізниць має залізничний транспорт України:*

- а) 4;
- б) 6;
- в) 8.

8. *Назвіть технічні культури України:*

- а) пшениця;
- б) цукрові буряки;

- в) овочеві;
- г) соняшник.

9. *Водні ресурси – це:*

- а) частина морської (океанічної) акваторії, що перебуває під юриспруденцією країни;
- б) поверхневі і підземні води, які використовуються або можуть використовуватися у господарській діяльності;
- в) ресурси Світового океану.

10. *Процес перевищення смертності над народжуваністю називається:*

- а) етноцидом;
- б) геноцидом;
- в) депопуляцією.

Контрольно-кваліфікаційне завдання № 27

1. *Природні ресурси – це:*

- а) тіла і сили природи, використовуються або можуть бути використані як засоби виробництва та предмети споживання для задоволення матеріальних і духовних потреб суспільства;
- б) тіла і сили природи, які у матеріальному виробництві участі не приймають, але завдяки їм утворюються мінеральні ресурси;
- в) споживчі вартості, придатність і корисність, техніко-економічні властивості, масштаби та способи використання яких визначаються суспільними закономірностями.

2. *Депопуляція – це:*

- а) збільшення населення за рахунок механічного приросту;
- б) збільшення населення за рахунок природного приросту;
- в) абсолютне зменшення чисельності населення.

3. *Яка стадія демографічної динаміки характерна для Києва:*

- а) зростання;
- б) стагнація;
- в) депопуляція.

4. *Назвіть основний центр тракторобудування:*

- а) Харків;
- б) Київ;
- в) Мелітополь;
- г) Житомир.

5. *Центрами целюлозно-паперової промисловості є:*

- а) Жидачів (Львівської області);
- б) Понінка (Хмельницької області);
- в) Малин (Житомирської області);
- г) Суми;
- д) Коростень (Житомирської області).

6. *Найголовнішою причиною занепаду тваринництва є:*

- а) ведення оптимального виробничого процесу;
- б) відсутність економічної зацікавленості;
- в) насичення ринків продукцією тваринництва імпортного виробництва.

7. *Основу морського транспорту України становлять:*

- а) Чорноморське пароплавство;
- б) Бердянське пароплавство;
- в) Азовське пароплавство;
- г) Українсько-Дунайське пароплавство.

8. *Які мінеральні ресурси зосереджені на території Донецького регіону?*

- а) кам'яна сіль;

- б) буре вугілля;
- в) граніти;
- г) вогнетривкі глини.

9. *Найбільшими родовищами сірки в Україні є:*

- а) Трускавецьке, Миргородське;
- б) Роздольське, Яворівське;
- в) Калузьке, Стебанківське.

10. *Найбільша кількість ТВК сформувалась у:*

- а) Столичному регіоні;
- б) Придніпровському регіоні;
- в) Донецькому регіоні.

Контрольно-кваліфікаційне завдання № 28

1. Як визначається економічна оцінка природних ресурсів?
 - а) за кількістю і якістю;
 - б) у вартісному вираженні;
 - в) за концентрацією виробництва.
2. Природний приріст населення – це:
 - а) відношення пенсіонерів до населення, яке працює;
 - б) відношення народжуваності до смертності;
 - в) різниця між природним та механічним рухом населення.
3. Які електростанції відносяться до теплових?
 - а) Дніпрогес, Корсунь-Шевченківська;
 - б) Одеська, Черкаська, Київські 3, 4, 5, 6, 7;
 - в) Південноукраїнська, Запорізька, Рівненська, Хмельницька.
4. Назвіть центри транспортного машинобудування:
 - а) Кременчук;
 - б) Запоріжжя;
 - в) Луцьк;
 - г) Житомир.
5. Які виробництва відносяться до хімії органічного синтезу?
 - а) виробництво мінеральних добрив, кислот;
 - б) виробництво лаків, фарб, синтетичних волокон;
 - в) виробництво соди, солей.
6. Найбільш дієвим засобом поліпшення родючості землі є:
 - а) електрифікація виробництва;
 - б) меліорація;
 - в) розширення посівних площ під озимі культури.
7. Загальна довжина судноплавних річок в Україні становить:
 - а) 2,8 тис. км;
 - б) 4,4 тис. км;
 - в) 8,2 тис. км.
8. Яка середня густина населення Донецького регіону?
 - а) 45 чол./км²;
 - б) 155 чол./ км²;
 - в) 202 чол./ км².
9. Густина населення – це:
 - а) співвідношення чисельності чоловіків і жінок у складі населення;
 - б) сукупність людей, що проживають у межах певної території;
 - в) чисельність постійного населення, яке припадає на одиницю площі.

10. Визначте найсуттєвіший фактор при розміщенні підприємств кольорової металургії:

- а) сировинний;
- б) енергомісткий;
- в) споживчий;
- г) історичний.

Контрольно-кваліфікаційне завдання № 29

1. *Нафтове родовище, яке розробляється, можна оцінювати як:*

- а) природний ресурс;
- б) капітал;
- в) землю;
- г) ринок.

2. *Які області мають найвищий приріст населення:*

- а) Львівська, Волинська;
- б) Донецька, Луганська;
- в) Вінницька, Кіровоградська.

3. *Принципи розміщення металургійної промисловості:*

- а) тяжіння до джерел сировини і палива;
- б) трудовий потенціал;
- в) ринки збуту.

4. *Визначте центри суднобудування:*

- а) Миколаїв;
- б) Херсон;
- в) Київ;
- г) Запоріжжя;
- д) Керч.

5. *Де на Україні знаходиться родовище сірки?*

- а) у Вінницькій області;
- б) у Полтавській області;
- в) у Львівській області.

6. *Яка середня густина населення України?*

- а) 89,0;
- б) 84,0;
- в) 100,0.

7. *У якому році побудовано перший газопровід в Україні?*

- а) 1913;
- б) 1924;
- в) 1975.

8. *Які промислові вузли сформувалися у Донецькій області:*

- а) Свердловсько-Ровенський;
- б) Горлівсько-Єнакієвський;
- в) Торезо-Сніжнянський.

9. *Містами-мільйонерами є такі міста:*

- а) Полтава, Вінниця, Запоріжжя;

- б) Київ, Донецьк, Харків, Одеса, Дніпропетровськ;
- в) Львів, Севастополь, Луганськ, Суми.

10. Основними центрами виробництва алюмінію є:

- а) Миколаїв, Запоріжжя;
- б) Херсон, Мелітополь;
- в) Луганськ, Лисичанськ.

Контрольно-кваліфікаційне завдання № 30

1. Які якісні градації характеризують економічне зростання регіону?
 - а) зростання;
 - б) пожвавлення;
 - в) стагнація;
 - г) депресія.
2. Яка якісна стадія стану ринку праці характерна для сучасного періоду економіки України?
 - а) безробіття;
 - б) рівновага між робочою силою і робочими місцями;
 - в) дефіцит трудових ресурсів.
3. Основні металургійні басейни України:
 - а) Кіровоградський, Черкаський;
 - б) Криворізький, Кременчуцький, Керченський;
 - в) Львівський, Тернопільський.
4. Основними чинниками розміщення галузей машинобудування є:
 - а) наявність конструктивних матеріалів (сировини);
 - б) наявність кваліфікованої робочої сили;
 - в) наявність під'їзних шляхів;
 - г) наявність паливно-енергетичної бази.
5. Основні центри фарфорової промисловості розміщені у:
 - а) Коростені, Баранівці, Бориславі;
 - б) Вінниці Бердичеві, Житомирі;
 - в) Тернополі, Хмельнику, Жмеринці.
6. Скільки в Україні АЕС?
 - а) 4;
 - б) 6;
 - в) 7.
7. У якому році було здано першу лінію метрополітену в Україні?
 - а) у 1940;
 - б) у 1960;
 - в) у 1978.
8. Провідною галуззю індустріального виробництва Придніпровського регіону є:
 - а) лісова промисловість;
 - б) целюлозно-паперова промисловість;
 - в) машинобудування і металообробка.
9. Найбільш поширеною у світі релігією є:
 - а) іслам;

- б) християнство;
- в) буддизм;
- г) іудаїзм.

10. Найбільшими центрами гумотехнічних виробів в Україні є:

- а) Харків, Полтава;
- б) Дніпропетровськ, Біла Церква;
- в) Лисичанськ, Конотоп.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Законодавчі акти

1. Конституція України. – К.: Видання інституту законодавства Верховної Ради України, 1996. – 249 с.
2. Закони України “Про підприємництво” // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 14. – 168 с.
3. Закон України “Про господарські товариства” (19.09.1991 р., зі змінами і доповненнями). В кн.: Посібник по реформуванню сільськогосподарських та переробних підприємств. 2-е доповнене видання. – К., ІАЕ УААН, 2000. – С. 224-244.
4. Закон України “Про внесення змін і доповнень до Закону України, “Про селянське (фермерське) господарство”” // Урядовий кур’єр. – 1991. – № 14. – 186 с.
5. Земельний кодекс України // Урядовий кур’єр. – 2001. – 15 листопада. – № 211-212.
6. Указ Президента України “Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки” // Урядовий кур’єр. – 1999. – 8 грудня. – № 230.

Методична література

1. Горбач Л. М. Державна політика щодо адаптації екологічного законодавства України до міжнародних вимог // Науковий вісник ВДУ. Економічні науки. – Луцьк: Вежа, 2003. – № 9. – С. 125-129.
2. Горбач Л.М. Екологічна політика: критерії і принципи формування // Науковий вісник ВДУ. Економічні науки. – Луцьк: Вежа, 2002.– № 2. – С. 159-160.
3. Горбач Л.М. Теоретико-методологічні засади сталого розвитку // Науковий вісник ВДУ. Економічні науки – Луцьк: Вежа, 2001.– №4. – С.37-39.
4. Горбач Л.М. Основи економічної теорії. Навч. посібн. – Луцьк: Волинська обласна друкарня, 2002. – 189 с.
5. Горев Л.Н., Дорогунцов С.И., Хвесик М.А. Оптимизация экосреды: В 3 кн. – К.: Наукова думка, 1999. – 1658 с.
6. Герасимчук З.В., Горбач Л.М. Міжнародні економічні відносини. Навч. посібн. – Луцьк: Надстир’я, 2001. – 325 с.
7. Гоффе Н.В. Социальная составляющая региональной политики на Западе // МЗ й МО. – 2003. – № 4. – С. 70.
8. Гранберг А.Г. Основы региональной экономики: Учебник для вузов. – 2-е изд. – М.: ГУ ВШЭ. – 2001. – 495 с.
9. Гудзь П.В. Механізм розвитку курортно-рекреаційних територій у сучасних умовах // Автореф. дис. докт. екон. наук. – Донецьк, 2003. – С. 1.
10. Данилишин Б.М., Лібанова Е. М. Основні завдання активізації регіональної соціально-економічної політики України // Рада по вивченню продуктивних сил України НАН України. – К., 1999. – 68 с.
11. Данилишин Б.М., Чернюк Л.Г., Горська О.В., Фащевський М.І. та ін. Продукт. сили економічних районів України: – К.: ЗАТ “Нічлава”, 2000. – 520 с.

12. Долішній М.І. Регіональна соціально-економічна політика (основні засади формування і розвитку) // Регіональна економіка. – Львів. – 1997. – № 2. – С. 16.
13. Долішній М.І. Регіональні проблеми формування регіональної політики в Україні // Регіональна економіка. – 1999. – № 3. – С. 7.
14. Долішній М.І., Злупко С.М. Концептуальні засади регіональної соціально-економічної політики та її компонента // Регіональна економіка. – 1997. – № 3. – С. 28.
15. Дорогунцов С.І., Олійник Я.Б., Степаненко А.В. Теорії розміщення продуктивних сил і регіональної економіки: Навч. посібн. – К.: Стафед-2, 2001. – 144с.
16. Дорогунцов С.І., Хвесик М.А., Головинський І.Л. Водні ресурси України (проблеми теорії та методології): Монографія. – К.: Вид.: поліграфічний центр “Київський університет”, 2002. – 227 с.
17. Європейський вибір. Концептуальні засади стратегії економічного і соціального розвитку України на 2002-2011 р. р. Послання Президента України до ВРУ // Урядовий кур’єр. – 2002. – № 100. – С. 8.
18. Заставний Ф.Д. Географія України: У 2 кн. -Львів: Світ, 1994.
19. Концепція державної регіональної економічної політики (проект) // Регіональна економіка. – 1998. – № 2. – С. 5.
20. Концепція розвитку гірничо-металургійного комплексу України до 2010 року //Голос України. – 1995. – 31 жовтня.
21. Концепции водообеспечения народно-хозяйственного комплекса областей Украины на период до 2005 г. /Дорогунцов С.И., Хвесик М.А., Головинский И.Л. и др.. – К.: РВПС України НАН України, 1992. – 493 с.
22. Корецький Ю.М. Шляхи реформування регіональної стратегії регіонального розвитку // Науковий вісник Волинського державного університету ім. Лесі Українки. Серія: Економічні науки. – Луцьк, 2001 – № 8.– С. 228-235.
23. Корецький Ю.М. Управління інноваційною стратегією підприємства // Науковий вісник Волинського державного університету ім. Лесі Українки. Серія: Економічні науки. – Луцьк, 2000. – № 5. – С. 203-209.
24. Коротун І.М., Коротун Л.К., Коротун С.І. Розміщення продуктивних сил України. – Рівне: В-во УДАВГ, 1997. – 420 с.
25. Крупка М. І. Фінансово-кредитний механізм інноваційного розвитку економіки України. – Львів: Видавничий центр Львівського національного університету ім. Івана Франка, 2001. – 608 с.
26. Кузнецова О.В. Экономическое развитие регионов: теоретические й практические аспекты государственного регулирования. – М.: Здиториал УРСС, 2002. – 308 с.
27. Лукінов І.І. Регіоналізація України та економічна наука // Регіональна економіка. – 1998. – № 2. – С. 20.
28. Лукінов І.І. Регіональна політика та екологічна наука // Регіональна політика. – № 1-2. – 1996. – С. 14.
29. Луцишин П.В. Єврорегін Буг. Обласний суспільно-географічний комплекс: теорія, методика, практика. – К.: ІСД МО, 1996. – 207 с.

30. Масловська Л. Регіональні програми сталого розвитку (науково-методичні аспекти) // Економіка. Фінанси. Право. – 2003 – № 1. – С.3.
31. Методологічні підходи до комплексної оцінки господарської освоєності водно-ресурсного потенціалу // Дорогунцов С.І., Хвесик М. Головинський І.Л. – К. РВПС України НАН України, 2000. – 53с.
32. Михасюк І., Мельничук В., Крупка М., Залога З. Державне регулювання економіки. – Львів: Українські технології, 1999. – 640 с.
33. Мунтіян В.І. Економічна безпека України. – К.: В-во КВЦ, 1999 – 462с.
34. Паламарчук М.М. Регіональне дослідження: наукові підходи//Регіональна економіка. – № 1-2. – 1996. – С. 32.
35. Петренко З. Прикордонні регіони як нова форма міжнародної інтеграції // Економіка України. – 1999. – № 12. – С.66.
36. Шатун М.Д. Основи теорії суспільної географії. – К.: Вища школа, 1996.
37. Поповкін В.А. Регіонально-цілісний підхід в економіці. – К.: Наукова думка, 1993.
38. Програма діяльності Кабінету Міністрів України „Відкритість, дієвість, результативність" // Урядовий кур'єр. Орієнтир. – № 35 від 17 вересня 2003. – 16с.
39. Прокопи І., Шепотько Л. Депресивність аграрних територій-український вимір //Економіка України. – 2002. – № 7. – С. 59.
40. Президент України та державна регіональна політика і муніципальна політика. Збірник матеріалів і документів / За заг. ред. О.Дьоміна. – К.: Логос, 2002. – 236 с.
41. Региональная экономика: Учебник // Под ред. В.И. Видяпина, М.В.Степанова. – М.: Инфра-М, 2002. – 686 с.
42. Региональная экономика: Учебн. пособие для вузов / Т.Г. Морозова, М.П. Победина, Г.Б. Полякидр. – М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1995.
43. Розміщення продуктивних сил // За заг. ред. Н.П.Ващенко. – К.: КНТЕУ, 2001. – 260 с.
44. Розміщення продуктивних сил України: Підручник // За ред. Є.П.Качана. – К.: Вища школа, 1997. – 375 с.
45. Розміщення продуктивних сил // За ред. В.В. Ковалевського, О.Л. Михайлюк, В.Ф. Семенова. – К.: Знання, 1998.
46. Сич Є., Савченков., Сумін О., Гонта О. Проблеми розвитку інтеграційних процесів у прикордонних регіонах // Економіка України. – 1998. – МНО. – С. 33.
47. Стеценко Т.О. Аналіз регіональної економіки: Навч. посібн. – К.: КНЕУ, 2002. – 116с.
48. Стеченко Д.М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика: Навч. посібник. – К.: Вікар, 2001. – 307 с.
49. Стеченко Д. М. Управління регіональним розвитком: Навч. посібн. – К.: Вища школа, 2000. – 223 с.
50. Суховірський Б. І. Регіональна стратегія економічного розвитку України (теоретичні та прикладні основи геоeкономіки): Монографія. – К.: 2000. – 154с.

51. Труш Л.М., Мольчак Я.О. Еколого-економічні проблеми водокористування та шляхи їх вирішення. – Луцьк. – 1999. – 206 с.
52. Україна: поступ у ХХІ століття. Стратегія економічного та соціального розвитку на 2000-2004 роки. Послання Президента // Урядовий кур'єр. – 2000. – № 34. – С. 10.
53. Україна: сільськогосподарський сектор у перехідний період. – Світовий банк. Вашингтон, 1995. – 204 с.
54. Уткин З.А., Денисов А.Ф. Государственное й региональное управление. – М.: ИКФ «ЗКМОС», 2002. – 320 с.
55. Хвесик М.А. Водноресурсний потенціал і перспективи соціально-економічного розвитку України // Водні ресурси України: екологічний та соціальний виміри. - К.: ВІРА "Інсайт", 2003. – С. 72-87.
56. Хвесик М.А. Основні пріоритети державної політики в галузі раціонального використання, охорони та відтворення водних ресурсів України // Регіональна економіка. – 2002. – №1. – С.185 – 197.
57. Хвесик М.А., Горбач Л.М., Кулаковський Ю.П. Еколого-правове регулювання природокористування. – К.: Кондор, 2004. – 530 с.
58. Хвесик М.А., Збагерська Н.В. Економічна оцінка природних ресурсів: основні методологічні підходи. – Рівне: Видавництво РДТУ, 2000. – 194с.
59. Хвесик М.А., Горбач Л.М., Пастушенко П.П., Розміщення продуктивних та регіональна економіка : Навч. Посібник. – К.: Конфор, 2005. – 344 с.
60. Чумаченко М.Г. Проблеми регіонального управління в Україні // Регіональна економіка. –1998. – № 1-2. – С. 39.
61. Хрущев А. Т. География промышленности СССР/ 3-є изд., перераб. и доп. – М.: Мысль, 1986. – 416 с.
62. Zitterman J.F. State and Lokal Government / Barnes & Noble books. A Pivision of Harper & Rov , publishers. New York, Evanston, San Francisko, London. Sekon Editor. – p.166.

Методичні вказівки
для самостійного вивчення дисципліни
за кредитно-модульною системою
з курсу “Розміщення продуктивних сил та інфраструктура ринку”

Тодосійчук Володимир Леонідович
Тодосійчук Алла Володимирівна

Редактор: Тодосійчук Володимир Леонідович
Коректор: Тимкова Валентина Андріївна
Комп’ютерна верстка:

Віддруковано у редакційно-видавничому центрі
Вінницького державного аграрного університету

Вінниця – 2009